

Miksi monikansallisille yrityksille tulee säätää julkinen maakohtainen veroraportointivelvoite sote-uudistuksen yhteydessä? – 14 kysymystä ja vastausta

Finnwatch 18.5.2017

1) Mikä maakohtainen veroraportointi?

Maakohtaisessa veroraportissa monikansallinen yritys kertoo julkisesti toiminnoistaan ja rahavirroistaan eri toimintamaissaan. Tietojen perusteella voidaan arvioida, maksaako yritys vastuullisesti oikean määrän veroja oikeaan paikkaan eli sinne, missä yrityksen voitto ja arvo syntyvät.

Suomessa ja useimmissa muissa maissa yritykset on velvoitettu raportoimaan taloustietonsa konserniyhtiökohtaisesti (emo- ja tytäryhtiöittäin) ja globaalisti koko konsernin tasolla, ei toimintamaakohtaisesti eriteltynä. Ilman maakohtaisia tietoja yrityksen verosuunnittelua ja sen aggressiivisuutta ei ole mahdollista arvioida kokonaisvaltaisesti varsinkaan, kun tietoja ei ole saatavissa sellaisista toimintamaista ja -alueista, joissa yritysten tilinpäätöstiedot eivät ole julkisia tai niitä ei kerätä kattavasti.

2) Kenen pitäisi raportoida ja mitä?

Kaikkien monikansallisten yritysten tulisi antaa toimintamaittain konsolidoituina eli yhteenlaskettuina verosuunnittelun arvioimisen kannalta kaikkein keskeisimmät tilinpäätösluvut. Lähtökohdaksi tulee asettaa verotusmenettelylain (VML) 14 e §:n maakohtaiset tiedot, joita kaikkein suurimmat kansainväliset yritykset joutuvat jo nyt raportoimaan veroviranomaisille.

Raportointivelvoite tulee säätää pakottavana koskemaan kaikkia monikansallisia yrityksiä eli konserneja ja muita yrityksiä, joilla on osapuolia eli emo- ja tytäryhtiöitä sekä kiinteitä toimipaikkoja (esim. sivuliikkeitä) sijoittautuneena useampaan kuin yhteen valtioon tai oikeudenkäyttöalueelle. Raportointivelvoitteesta voidaan säätää Suomessa porrastetusti sosiaali- ja terveysalan uudistuksen yhteydessä siten, että se koskisi aluksi vain sote-yrityksiä.

VML 14 d ja e §:llä toimeenpantiin EU:n hallinnollista yhteistyötä verotuksen alalla koskevan direktiivin (EU) 2016/881 vaatimukset. Raportoinnissa on kyse kourallisesta perustilinpäätöstietoja, joita OECD ja EU pitävät kaikkein keskeisimpinä verovalvonnan ja aggressiivisen verosuunnittelun arvioimisen kannalta.

VML 14 e §:n mukaiset maakohtaiset tiedot ovat seuraavat: 1) tulot (eriteltynä etuyhteyssuhteessa ja riippumattomien kanssa tehdyistä liiketoimista syntyneiden osalta sekä näiden yhteismäärä), 2) voitto tai tappio ennen veroja, 3) maksetut ja kertyneet

tuloverot sekä lähdeverot, 4) oman pääoman kirjanpidollinen arvo, 5) kertyneet voittovarot, 6) työntekijöiden lukumäärä ja 7) muu aineellinen omaisuus kuin käteinen tai muut rahavarat. Direktiivin (EU) 2016/881 johdannon 3 kohdan mukaan em. perustietojen avulla ”veroviranomaiset voivat reagoida haitallisiin verotukseen liittyviin käytäntöihin tekemällä muutoksia lainsäädäntöön tai suorittamalla asianmukaisia riskinarviointoja ja verotarkastuksia sekä todeta, noudattavatko yritykset käytäntöjä, jotka johtavat huomattaviin keinotekoisiiin tulonsiirtoihin verotuksellisesti edullisiin ympäristöihin”.

Näiden VML 14 e §:n tietojen lisäksi tulisi vielä raportoida julkisesti 8) *henkilöstökulut*, 9) *liikevoitto tai -tappio*, 10) *maksetut ja saadut aineettomien oikeuksien korvaukset* sekä 11) *lainojen korkokulut- ja tuotot eriteltyinä etuyhteyssuhteessa ja muiden välillä toteutettuihin transaktioihin*. Yrityksen tulisi myös kertoa 12) *konserniin tai yritykseen kuuluvien osapuolten nimet, niiden toiminnan luonne, verotukselliset asuinvaltiot*. Sote-yritysten osalta oleellista on myös vaatia maakohtaista tietoa 13) *ulkopuoliset palvelut* (myytäväksi tarkoitettujen palveluiden ostoista aiheutuneet kulut).

3) Miksi pelkkien VML 14 e §:n mukaisten tietojen julkinen raportointi ei riitä?

VML 14 e §:ssä säädetty tiedot ovat suppeat – jo muutaman keskeisen tiedon lisääminen edesauttaisi yrityksen veronmaksun arviointia. Lisäksi velvoite tulisi säätää ko. lainkohdassa tarkoitettua laajemmin kaikille kansainvälisesti toimiville yrityksille, joilla on resurssit verolakien tarkoituksien vastaiseen kansainväliseen verosuunnitteluun.

Liikevoiton raportointi on tarpeen, sillä pelkästä liikevaihdosta ja tilikauden tuloksesta ei saa kuvaa esimerkiksi verolakien tarkoituksen kannalta vieraista veroetuista tavoittelevista rahoitusjärjestelyistä. Liikevoitto on yksi keskeinen kansainvälisiin kirjanpitostandardeihin perustuva liiketoimintaa kuvaava luku. Liikevoitolla tarkoitetaan tuloslaskelman erää, joka saadaan vähentämällä liikevaihdosta liiketoiminnan kulut ja poistot – kyse on liiketoiminnan tuloksesta ennen korko- ja muita rahoitustuottoja ja -kuluja, veroja ja tilinpäätössiirtoja. Kun yritys raportoi tilikauden liikevoiton (tai -tappion), voiton tai tappion ennen veroja, sekä tuloverot maakohtaisesti, voitaisiin tarkemman täsmäytyslaskelman avulla arvioida yrityksen efektiivistä eli tosiasiallista veroastetta vertaamalla maksettuja tuloveroja yrityksen tulokseen ennen veroja. Mikäli efektiivinen veroaste olennaisesti poikkeaisi asianomaisen maan nimellisestä verokannasta, yrityksen on mahdollista selvittää, mistä poikkeaminen johtuu (so. onko poikkeamiselle muu kuin verosuunnitteluun pohjautuva syy).

Raportoitaviin tietoihin tulee lisätä henkilöstömäärän lisäksi henkilöstökulut ja *ulkopuoliset palvelut*, jotta yrityksen maakohtaisen taloudellisen toiminnan lisäksi voidaan arvioida henkilöstöön ja palkitsemisjärjestelyihin liittyviä rahavirtoja ja mahdollista verosuunnittelua. Erityisesti lääkärin tiedetään pitkään minimoineen veroja muuntamalla palkkatulonsa yhden tai useamman lääkärin holdingyhtiön kautta kevyemmin verotettaviksi työpanos- ja muiksi osingoiksi ja luontoiseduiksi, eikä näitä veroetumahdollisuuksia ole kokonaan poistettu ilmiön torjumiseksi säädetyllä lakimuutoksella¹. Sote-yrityksissä toimii myös huomattavan paljon ei-työsuhteisia ammatinharjoittajia, joille maksetut palkkiot ovat kirjanpidossa ulkopuolisia palvelukuluja (useat sote-yritykset erittelevät nämä tilinpäätöksissään vielä erikseen muista ulkopuolisista palveluista).

Maakohtaiset tiedot aineettomien oikeuksien korvauksista ja lainakoroista ovat tarpeen siksi, että näiden konsernin sisäisten rahansiirtojen avulla yritykset toteuttavat yleisimmin rajat ylittävää voitonsiirtoa. Korkokikkailussa voittoja siirretään pois Suomesta rahoittamalla voitollista liiketoimintaa painotetusti lainalla, josta ulkomaiselle konserniyhtiölle maksetut korot voidaan vähentää verotettavasta tulosta Suomessa. Aineeton omaisuus puolestaan voidaan sijoittaa niitä hallinnoivaan konserniyhtiöön kevyen verotuksen valtiossa, jonne voitot siirtyvät niiden käyttömaksuina. Molempiin tilanteisiin liittyy siirtohintojen eli konserniyhtiöiden välisten hintojen verotuksellista optimointia, vaikka lain mukaan yrityksen sisäisten hintojen tulisi olla markkinaehtoisiaⁱⁱ. Maakohtaisten tietojen avulla nämä verosuunnittelukuviot tulisivat näkyvämmäksi.

Konserniyhtiöt yksilöimällä saadaan puolestaan alustava kuva siitä, minkä tyyppistä toimintaa yrityksellä on esimerkiksi veroparatiiseissa, ja konserniyhtiöiden toimintaa ja keskinäisiä transaktioita voidaan tarvittaessa selvittää kohdennetummin.

Raportoitavat tiedot tulisi pyrkiä sitomaan yritysten ja konsernien kansainvälisiin kirjanpitosstandardeihin (eli niiden tulisi olla IFRS-standardin sekä Suomen kirjanpitolain ja -asetuksen mukaisia). Maakohtaista raportointia voidaan kehittää tulevaisuudessa näiden standardien pohjalta siten, että yritykset laskevat (tarvittaessa oikaistujen) tietojen pohjalta efektiiviset veroasteensa maakohtaisesti erityisen täsmäytyslaskelman mukaisestiⁱⁱⁱ.

VML 14 e §:n mukainen raportointivelvollisuus koskee vain vuotuiselta liikevaihdoltaan yli 750 miljoonan euron monikansallisia konserneja. OECD:n arvion mukaan tämä tarkoittaisi vain noin 10 prosenttia monikansallisista yrityksistä. Suomessa raportointivelvoite koskisi vain 50–60 yritystä^{iv} ja Suomessa toimivista sote-yrityksistä ainakin Attendoa ja Mehiläistä.

Julkinen maakohtainen raportointi olisi täysin kattava vain, jos se säädetään koskemaan *kaikkia monikansallisia yrityksiä niiden kokoon katsomatta*. Ratkaisevaa olisi siis vain se, onko yrityksessä osapuolia sijoittautuneena useampaan kuin yhteen valtioon tai oikeudenkäyttöalueelle. Monikansallisesti toimivat yritykset ovat useimmiten suurempia yrityksiä, joilla on mahdollisuudet verolakien tarkoituksien vastaiseen kansainväliseen verosuunnitteluun.

Vähintäänkin raportointivelvoite tulisi säätää koskemaan vuotuiselta liikevaihdoltaan 40 miljoonan euron monikansallisia suuryrityksiä. Suomen nykyisillä sote-markkinoilla on yli kymmenen yritystä, joilla liikevaihtokynnys ylittyisi pelkästään Suomen liiketoiminnan tuottojen osalta. Raportointi näin rajattuna kattaisi siis todennäköisesti ainakin suurimman osan kansainvälisten pääomasijoittajien omistamista suurimmista sote-yrityksistä. Ehdotettu lainsäädännös soveltuisi kirjanpitolain (KPL) systematiikkaan, jossa velvoitteita asetetaan yrityksen koon mukaan. Maakohtaisen raportointivelvoitteen asettaminen koskemaan vuotuiselta liikevaihdoltaan 40 miljoonan euron suuria monikansallisia yrityksiä vastaa KPL 1 luvun 4 c §:ssä säädettyä suuryritystä koskevaa määritelmää liikevaihtokriteerin osalta.

Parempi kuitenkin olisi, ettei raportointivelvoitetta rajattaisi liikevaihdon perusteella lainkaan, sillä pienemmätkin yritykset voivat harjoittaa aggressiivista verosuunnittelua. Maakohtainen raportointi ei muodostuisi pienemmille yrityksille suhteettomaksi taakaksi, sillä niillä on vähemmän maakohtaisia toimintoja ja siten myös vähemmän raportoitavaa.

4) Miksi maakohtainen raportointi säädettäisiin pakolliseksi vain sote-yrityksille?

Maakohtainen raportointivelvoite tulee säätää koskemaan kaikkia toimialoja. Poliittisista tarkoituksenmukaisuussyistä on kuitenkin mahdollista säätää asiasta vaiheittain siten, että julkista maakohtaista raportointia edellytetään ensiksi vain sote-yrityksiltä sote-uudistuksen yhteydessä. Tämä on perusteltua, sillä huolena on, että uudessa sote-mallissa kilpailutuksia voisivat voittaa kansainväliset sote-yritykset, jotka jättävät toiminnastaan saamistaan voitoista niille kuuluvat yhteisöverot maksamatta Suomeen.

Julkisuudessa on ollut esillä muutamien sote-yritysten harjoittama aggressiivinen verosuunnittelu Suomessa^v, vaikkakaan ilmiö ei rajoitu vain sote-alan yrityksiin. Sote-lakipaketti on mittava uudistus, jolla voi olla merkittäviä yhteiskunnallisia vaikutuksia. Maakohtaiset raportit mahdollistavat sote-uudistuksen verotuottovaikutusten ja muiden yhteiskunnallisten vaikutusten seuraamisen. Kaikkiaan eri toimialoilla toimivien monikansallisten yritysten verovälttelyn voidaan arvioida aiheuttavan Suomelle vuositasolla satojen miljoonien eurojen yhteisöveromenetykset^{vi}. Halpana markkinoitu sote-palvelu voi siis tulla yhteiskunnalle kalliiksi ja tätä riskiä tulee torjua mm. maakohtaisella raportoinnilla.

5) Estääkö maakohtaisten verotietojen vaihtoa koskeva direktiivi (EU) 2016/881 Suomea säätämästä julkista maakohtaista raportointia?

Ei estä. Direktiivi ei koske julkista maakohtaista veroraportointia vaan maakohtaista raportointia veroviranomaisille ja sitä koskevaa EU-maiden viranomaisten pakollista automaattista tietojenvaihtoa. Direktiivi ei kiellä jäsenvaltioita säätämästä pakollisesta julkisesta maakohtaisesta raportoinnista.

Verotusmenettelylain 14 d ja e §:llä toimeenpantiin EU:n hallinnollista yhteistyötä verotuksen alalla koskevan direktiivin (EU) 2016/881 vaatimukset. Direktiivi rajaa pakottavasti siinä tarkoitetun ei-julkisen raportointivelvoitteen vain vuotuiselta liikevaihdoltaan vähintään 750 miljoonaa euron yrityksiin, mutta tämä rajoitus ei siis koske julkista maakohtaista raportointia. On loogista, ettei Suomi voi vaatia direktiivissä määritettyä soveltamiskynnystä pienemmiltä yrityksiltä maakohtaisen raportin lähettämistä Suomen Verohallinnolle, kun muiden maiden veroviranomaiset eivät kerää vastaavia tietoja. EU:n laajuisen teknisen tietojenvaihtojärjestelmän tulee ymmärrettävistä syistä perustua yhdenmukaisiin standardeihin ja velvoitteisiin. Sen sijaan julkinen maakohtainen veroraportointivelvoite ei ole mitenkään sidottu tähän tekniseen järjestelmään, vaan se voidaan toteuttaa täysin Suomen sisäisin toimin.

6) Riittäisikö kuitenkin Suomessa toimivan tytär- tai emoyhtiön tilinpäätöstietojen avaaminen?

Ei. Suomessa toimivan konserniyhtiön tilinpäätös on lain perusteella jo nyt julkinen. Tietoa tarvitaan koko konsernista maittain eriteltynä, jotta verovastuullisuutta voitaisiin arvioida.

Vain koko konsernia koskeva maakohtainen raportointi toisi ratkaisevaa lisätietoa Suomessa toimivan sote-yrityksen verosuunnittelusta. Aggressiivinen verosuunnittelu

perustuu konsernin sisäisiin järjestelyihin, joilla yritys siirtää veronalaiset voittonsa liikevoittoa tekevästä tytäryhtiöstä ulkomaiseen veroparatiisiyhtiöön. Yritys on taloudellinen kokonaisuus, jonka pieni osa yksi tytäryhtiö on, ja siksi avoimuutta tulee vaatia koko yritykseltä (emoyhtiö, tytäryhtiöt ja kiinteät toimipaikat).

Raportointiin veloitetuista tulee yrityksen kokoa lukuun ottamatta säätää vastaavasti, kuin on jo tehty VML 14 d ja e §:n mukaisen automaattisen tietojenvaihdon osalta. Raportti on annettava vain siinä tapauksessa, jos suuryritykseen kuuluu palveluntuottajan lisäksi vähintään yksi ulkomainen osapuoli. Raportointivelvollisuus olisi myös Suomessa toimivalla palveluntuottajalla, joka on ulkomaisen yrityksen osapuoli, koko ulkomaisen yrityksen maakohtaisten toimintojen osalta. Maakohtaisen raportin laatimisvelvollisuus ei koskisi ainoastaan konsernin muodossa harjoitettavaa liiketoimintaa vaan raportti veloitettaisiin laatimaan myös silloin, kun liiketoiminta olisi rajat ylittävää toisella lainkäyttöalueella sijaitsevan kiinteän toimipaikan vuoksi. Raportti olisi tehtävä, vaikka konsernin ulkomaisen ylimmän emoyrityksen tai ulkomaisen yrityksen asuinvaltiossa ei olisi maakohtaista raporttia koskevaa lainsäädäntöä.

7) Aiheuttaisiko julkinen maakohtainen raportointi vain väärinkäsityksiä ja virheellisiä spekulatioita?

Ei, päinvastoin. Tällä hetkellä veroparatiiseissa toimiminen ja veronmaksutietojen piilottelu voi saada aikaan epäilyksiä verovälttelystä. Vastuullisen yrityksen etu on avata maakohtaiset talouslukunsa, joiden pohjalta se voi osoittaa epäilyt aiheettomiksi.

Julkinen maakohtainen veroraportointi tarjoaa kattavan tietopohjan monikansallisten yritysten veronmaksun arvioimiseen ja mahdollistaa kohdennetumman yhteiskunnallisen keskustelun. Yksinkertaistaen, aggressiivista verosuunnittelua voitaisiin pitää todennäköisenä esimerkiksi silloin, jos suomalaisyhtiö maksaa maakohtaisen raportin perusteella suuren määrän korko- ja/tai rojaltimaksuja saman konsernin ulkomaisille tytäryhtiöille ja suomalaisyhtiölle jää maksuvähennysten jälkeen jäljelle vain vähän Suomessa veronalaista tuloa huolimatta suomalaisyhtiön suurista myyntiluvuista, työntekijämääristä ja aiemmin investoidusta omaisuudesta. Lisäksi konsernilla on raportin mukaan toisessa valtiossa huomattavat voitot, vaikka konsernilla on siellä vain hyvin vähän myyntiä ja työntekijöitä, ja se maksaa näistä voitoista vain hyvin vähän yhteisöveroa.

Mikäli sote-yritystä on syytä raportin perusteella epäillä aggressiivisesta verosuunnittelusta, yrityksellä on mahdollisuus selvittää verojen maksuun liittyviä vastuutaan sanallisen selvityksen ja tarkempien tilinpäätöstietojen perusteella.

Maakohtainen raportointi on tarkoitettu yksinkertaiseksi ja selkeäksi raportointistandardiksi, joka soveltuu kaikille yhtiöille toimialaan, toimintamaihin ja omistukseen (koti- tai ulkomainen) katsomatta. Raportoitavia tietoja on vain kourallinen: kyse on liiketoiminnan kirjanpidon perustunnusluvuista, jotka ovat globaalisti yhteismitallisia ja joita monikansalliset suuryritykset jo nyt raportoivat tilinpäätöksissään. Kyse on numeerisesta datasta, jota yritys ei voi lakia rikkomatta manipuloida.

EU:ssa suurten luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten^{vii} sekä luonnonvarayhtiöiden olemassa olevat raportointivaatimukset^{viii} sekä vapaaehtoiset maakohtaiset

raportointialoitteet todistavat sen, että maakohtainen raportointi on toteutettavissa ja että se on hyödyllistä.

8) Mutta eiväthän ainakaan maallikot tai edes toimittajat voisi ymmärtää raportteja – julkisuus olisi siis turhaa?

Väite ei pidä paikkaansa. Tietojen salaamista puolueettomalta ja riippumattomalta medialta ei voi puolustaa kestäville perusteilla – salaus vesittäisi median mahdollisuuksia toimia valtaapitävien vahtikoirana ja aliarvioisi toimittajien asiantuntemusta ilmiön selittäjänä. Maakohtaista raporttia tarvitsevat myös sijoittajat, tutkijat, päättäjät ja muut yrityksen sidosryhmät. Maakohtainen raportointi on suhteellisen yksinkertainen ja selkeä raportointistandardi, jota kuka tahansa voi oppia tulkitsemaan.

Maakohtaiset tiedot palvelevat laajasti yrityksen kaikkia sidosryhmiä: niiden rahoittajia ja sijoittajia, poliitikkoja ja päättäjiä (kunnissa ja valtakunnan tasolla), mediaa, kansalaisjärjestöjä, tutkijoita, kuluttajia ja yksittäisiä valvutuneita kansalaisia.

Oikeudellisen ratkaisun tekeminen siitä, onko jokin yritys syyllistynyt veron kiertämiseen, kuuluu oikeusvaltiossamme riippumattomalle tuomioistuimelle. Sen sijaan aggressiivinen verosuunnittelun rajoista, sen torjuntakeinoista sekä sote-yritysten verotuottovaikutuksista on voitava keskustella julkisuudessa avoimesti, ja tämän toteutumista julkinen maakohtainen veroraportointi ratkaisevalla tavalla edistäisi.

Tutkivien journalistien ja kansalaisjärjestöjen ansiosta monet aggressiivisen verosuunnittelun tapaukset ovat tulleet julkisuuteen ja ilmiö on esitetty ymmärrettävästi kaikille kansalaisille. Julkisen keskustelun avulla on luotu poliittista painetta verolainsäädännön aukkokohtien korjaamiseen lainsäädäntötasolla. Maakohtaisten raporttien avaaminen mahdollistaisi aiempaa perusteellisemmän analyysin tekemisen suurimmista sote-yrityksistä Suomessa.

Yhtiöiden maakohtaiset raportit olisivat arvokasta lähdeaineistoa myös tutkijoille, jotka voisivat systemaattisemmin arvioida yritysten verosuunnittelua ja sote-uudistuksen vaikutusta verotuottoihin. Tällä hetkellä Verohallinnon hallinnoimia verotietoja ei anneta kattavasti edes tutkimuskäyttöön.

Julkisen kontrollin myötä paljastuneet verovälttelytapaukset ohjaavat myös resursseiltaan rajallista Verohallintoa puuttumaan väärinkäytöksiin. Raportit tuovat suoria kustannus- ja tehokkuushyötyjä Verohallinnolle, sillä niiden avulla verottaja saa yrityksistä lisätietoja, joita se normaalisti joutuu kyselemään erikseen eri valtioiden veroviranomaisilta^{ix}.

Lisäksi maakohtainen raportointi mahdollistaa sote-lakiuudistuksen vaikutusarvioinnin, johon kuuluu myös toteutetun uudistuksen vaikutusten seuranta. Vaikutusten arvioinnin tavoitteena on tuottaa tietoa lain valmistelijoille, päättäjille ja sidosryhmille suunnitteilla olevan lainsäädännön vaikutuksista, niiden merkittävydestä ja mahdollisten haitallisten vaikutusten lieventämismahdollisuuksista. Taloudellisten vaikutusten arvioinnin tavoitteena on varmistua siitä, että säädökset parhaalla mahdollisella tavalla tukevat talouskasvua, työllisyyden kehitystä, yritysten toimintaa ja kilpailukykyä sekä kansalaisten hyvinvointia. Näistä näkökohdista maakohtainen veroraportointi on tarpeellinen, ellei suorastaan

välttämätön väline sote-uudistusten julkistaloudellisten vaikutusten arvioimiseksi valtakunnallisesti ja kuntatasolla.^x

Sijoittajille maakohtaiset verotiedot antavat mahdollisuuden aiempaa perusteellisemman kohdeyrityksen maineeseen, rahavirtoihin ja taloudelliseen asemaan kytkeytyvien riskien arvioimiseen ja informoitujen sijoituspäätösten tekemiseen^{xi}. Kaiken kaikkiaan yritystoiminnan läpinäkyvyys vähentää epävarmuutta markkinoilla ja lisää yritysten ja niiden sidosryhmien välistä luottamusta. Läpinäkyvyydellä on näin investointeja ja talouskasvua lisäävä vaikutus.

9) Eihän maakohtainen raportointi kuitenkin suoraan estä yritysten aggressiivista verosuunnittelua?

On totta, että maakohtaisella raportoinnilla ei pakottavasti estetä esimerkiksi sote-yrityksiä siirtämästä Suomesta kertyneitä sote-voittoja ulkomaille. Tähän tarvitaan muutoksia yhteisöverolainsäädäntöön, joka tällä hetkellä mahdollistaa laajamittaisen verovälttelyn. Toisaalta maakohtainen raportointi lisätessään ratkaisevasti verosuunnittelun läpinäkyvyyttä kannustaa suuria yrityksiä hylkäämään aggressiivisen verosuunnittelun käytännöt.

Julkisuudella on ennaltaehkäisevä ja positiivisia käyttäytymismuutoksia vahvistava tehtävä. Aggressiivinen verosuunnittelu on nimenomaan sellaista toimintaa, jonka sitä harjoittava yritys haluaa salata ja jonka paljastuminen on yritykselle suuri maineriski.

Maakohtainen raportointi tuo haitallisen verosuunnittelun eri muodot ja skaalan näkyväksi, jolloin ilmiöön ymmärretään ja voidaan puuttua tehokkailla lainmuutoksilla. Aggressiivisen verosuunnittelun torjuminen edellyttää mm. veropohjan tiivistämistä ja veronkiertosäännösten tiukentamista. Uudistusten seurauksena kilpailu markkinoilla olisi reilumpaa, sillä kotimaisilla pk-yrityksillä ei ole vastaavia mahdollisuuksia verosuunnitteluun kuin kansainvälisillä suuryrityksillä. Kun verotus vääristää vähemmän yritystoimintaa, investoinnit kohdentuvat tehokkaasti. Tämä puolestaan heijastuu talouden toimintaan ja talouskasvuun positiivisesti. Mikä tärkeintä, uudistusten myötä myös julkisesti tuotettujen peruspalveluiden rahoittaminen on turvatumalla tolalla.

10)Paljastaisivatko raportit liike- tai ammattisalaisuuksia?

Eivät.

Maakohtaisesti raportoitavaksi esitettyjä verotietoja ei voida katsoa liikesalaisuuksiksi. Tilinpääöstietojen julkisuus koskee jo tällä hetkellä monikansallisia yhtiöitä niissä liiketoimintamaissa, joissa julkisuudesta on säädetty, eikä näitä samoja tietoja pidetä liikesalaisuuksina. EU:ssa on jo säädetty eräiden toimialojen osalta julkisesta maakohtaisesta veroraportoinnista (ks. kohta 8).

11)Lisäisikö raportointi merkittävästi sote-yritysten hallinnollista taakkaa?

Raportointi ei lisää merkityksellisesti hallinnollista taakkaa, sillä yrityksillä on raportointia varten tarvittavat pohjatiedot kirjanpidoissaan jo valmiina olemassa.

Maakohtaista raporttia varten nämä tiedot tulee ainoastaan koota ja laskea yhteen maakohtaisesti.

Esimerkiksi Attendo Suomen johtajan Pertti Karjalaisen mukaan tiedot raportointia varten on kerättävissä suhteellisen pienellä vaivalla tytäryhtiöiden kirjanpidosta. Suurimmat sote-yritykset joutuvat joka tapauksessa laatimaan veroviranomaisille verovalvontaa varten toimitettavat maakohtaiset raportit VML 14 d ja e §:n mukaisesti. Kuten edellä kohdassa 3 todettiin, maakohtainen raportointi ei voi muodostua edes pienemmille yrityksille merkitykselliseksi hallinnolliseksi taakaksi, sillä niillä on vähemmän maakohtaisia toimintoja ja siten myös vähemmän raportoitavaa.

Maakohtaisen raportoinnin aiheuttamasta hallinnollisesta taakasta on esitetty maltillisia kansainvälisiä arvioita. Euroopan komission vaikutusarvioinnin perusteella julkinen maakohtainen veroraportointi aiheuttaisi lähinnä merkityksettömiä (insignificant) lisäkustannuksia erittäin suurille monikansallisille yrityksille^{xii}. Britannian veroviranomainen (HM Revenue & Customs) arvioi puolestaan vuonna 2015, että OECD:n siirtohinnoittelumallin (eli VML 14 d ja e §:n) mukainen maakohtainen raportointi aiheuttaisi siihen velvoitetuille yrityksille ensimmäisenä raportointivuonna vain vähäiset kertaluonteiset täytäntöönpanokulut yritysten tutustuessaa uusiin velvoitteisiin, kerätessä tarvittavaa tietoa ja kouluttaessa henkilöstöä. Samoin vuosittaiset hallinnolliset kulut raportointikaavakkeen täyttämiseksi arvioidaan merkityksettömiksi^{xiii}. Myöskään Euroopan komission aiemmin vuonna 2013 teettämän taustatutkimuksen perusteella pankkien vakavaraisuusdirektiivin (2013/36/EU) mukaisella maakohtaisella raportoinnilla ei myöskään ennakoitu olevan merkittäviä negatiivisia taloudellisia vaikutuksia. Sen sijaan sillä katsotaan olevan joitakin myönteisiä vaikutuksia yrityksille^{xiv}.

12) Haittaisiko raportointi yritysten kilpailukykyä?

Ei, päinvastoin. Julkinen maakohtainen raportointi lisäisi tervettä kilpailua markkinoilla ja tasaisi kilpailuolosuhteita.

Maakohtaisella veroraportoinnilla pyritään ehkäisemään haitallista verokilpailua, joka vääristää markkinoita ja ruokkii monimutkaisia ja läpinäkymättömiä yritys rakenteita. Verotietojen julkisuus tähtää siihen, etteivät veroparatiisivaltiot ja veroja välttelevät yritykset saa ansaitsematonta kilpailuetua muihin nähden. Tiedot paljastavat monopolimarkkinoita ja tasa-arvoistavat ja lisäävät kilpailua markkinoilla puhtaasti kotimaassaan toimivien pienten- ja keskisuurten yritysten ja monikansallisten yritysten välillä. Kun voitonsiirtoon perustuva verosuunnittelu tulee raporttien myötä näkyväksi, voi tämä kannustaa yrityksiä hylkäämään aggressiivisen verosuunnittelun käytännöt ja maksamaan oikeudenmukainen osuutensa veroista maahan, jossa voitot tuotetaan. Raportointi lisää siten tervettä kilpailua sote-markkinoilla ja sillä voidaan ennustaa olevan taloudellista kasvua ja investointeja lisäävä vaikutus.

13) Syrjisisikö raportointi toisen EU-maan yrityksiä tai rajoittaisiko se niiden markkinoille pääsyä Suomessa EU-oikeuden vastaisesti?

Ei. Ehdottamamme julkinen maakohtainen veroraportointi koskisi yhtä lailla koti- ja ulkomaisia sote-yrityksiä – mitään yritystä ei syrjittäisi suoraan tai välillisesti niiden emoyrityksen kotipaikan perusteella eikä raportointi myöskään tosiasiallisesti vaikeuttaisi toisesta jäsenvaltiosta tulevan yrityksen pääsyä Suomen markkinoille.

Kyseessä ei siten ole EU:n toiminnasta tehdyssä sopimuksessa (SEUT) tarkoitetun vapaan sijoittautumisoikeuden rajoitus EU:n sisämarkkinoilla (49 artikla).

Raportointivelvoite koskisi syrjimättömästi siis kaikkia kansainvälisesti toimivia konserneja riippumatta siitä, missä niillä on sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka unionin alueella. Siten myös suomalainen suurkonserni (konserni, jonka ylin emoyhtiö on Suomessa yleisesti verovelvollinen) on velvoitettu keräämään, laskemaan yhteen ja julkistamaan maakohtaiset tiedot Suomen ja Suomen ulkopuolisten toimintamaidensa osalta raportointivelvoitteen voimaan tullessa.

Maakohtaisen raportoinnin osalta ei ole osoitettavissa mitään perusteita sille, että maakohtainen raportointi edes välillisesti syrjisi tai tosiasiasa muodostuisi toisesta jäsenvaltiosta tuleville yrityksille markkinoille pääsyn esteeksi. Raportoinnista aiheutuva hallinnollinen taakka on erittäin pieni suhteessa raportointiin velvoitettavien yritysten kokoon ja liikevaihtoon (ks. kohta 12) ja velvoitteen tosiasialliset vaikutukset olisivat erotuksetta samat koti- ja ulkomaisille yrityksille. Raportointi ei siten olisi omiaan vähentämään toisesta EU:n jäsenvaltiosta tulevien yhtiöiden halukkuutta sijoittautua Suomen sote-markkinoille eikä siten haittaa tai tee vapaan sijoittautumisoikeuden käyttämisestä vähemmän houkuttelevaa EU-oikeuden vastaisesti^{xv}. Euroopan unionin tuomioistuin (EUT) on katsonut EU:n perusvapauksien rajoituksiksi esimerkiksi erilaiset ulkomaisia yrityksiä tai ammatinharjoittajia kansallisuuden tai kotipaikan perusteella tosiasiasa syrjivät hallinnolliset lupa-asiat^{xvi}, jollaisista maakohtaisessa raportoinnissa ei ole kyse.

Todettakoon, että vaikka maakohtaisen raportoinnin katsottaisiinkin rajoittavan vapaata sijoittautumisoikeutta EU:n sisämarkkinoilla (=teoreettinen oletus), rajoitus olisi kuitenkin hyväksyttävissä EUT:n oikeuskäytäntöön perustuvista yleiseen etuun liittyvistä pakottavista syistä. EUT on katsonut hyväksyttäväksi pakottavaksi syyksi tai vaatimukseksi mm. verojärjestelmän johdonmukaisuuden^{xvii} ja verovalvonnan tehokkuuden turvaamisen^{xviii}, ammatillisten ja eettisten sääntöjen soveltamisen^{xix}, tietyn ammattikunnan tai alan maineen suojelemisen^{xx} sekä sijoittajien luottamuksen suojaamisen^{xxi}. Edellä luetellut syyt puoltavat myös pakottavan maakohtaisen raportoinnin kansallisen säätämisen hyväksyttävyyttä: maakohtainen raportointi edesauttaisi johdonmukaisemman verojärjestelmän kehittämistä; tehostaisi verovalvontaa antamalla veroviranomaisille sekä verohallintoa verovälttelytapauksista vinkkaaville tahoille perustavanlaatuiset pohjatiedot mahdollisten veronkiertotapausten identifiointiin; kannustaisi sote-alan yrityksiä luopumaan epäeettisistä aggressiivisen verosuunnittelun käytännöistään (jotka olisivat vastoin valinnanvapauslakiesitykseen^{xxii} kirjattua yhteiskuntavastuulauseketta sekä myös mahdollisia yritysten omia yritysvastuulinjauksia) ja rajaisi maineriskit koko toimialan sijaan vain niihin yrityksiin, jotka turvautuvat verovälttelyyn; ja suojaisi sijoittajien luottamusta sote-markkinoilla toimiviin suuryrityksiin antamalla myös sijoittajille riittävät tiedot yritysten verovälttelyriskien arvioimiseen. Maakohtainen raportointi olisi oikeasuhtainen toimenpide, sillä se olisi siinä vaadittavien tietojen ja julkisuuden osalta omiaan takaamaan raportoinnilla tavoitellun päämäärän saavuttamisen (aggressiivisen verosuunnittelun läpinäkyväksi tekeminen) eikä ylittäisi sitä, mikä on tarpeen tämän tavoitteen saavuttamiseksi^{xxiii} (ks. kohdat 1–3).

Kansallisesti säädettävä julkinen maakohtainen veroraportointi olisi linjassa EU:n läpinäkyvyyttä ja avoimuutta koskevien poliittisten tavoitteiden kanssa. Avoimuuden ja läpinäkyvyyden edistäminen on yksi keskeisimmistä pilareista Euroopan komission veronkierron ja -välttelyn torjuntaa koskevassa strategiassa. EU:ssa keskustellaan myös

maakohtaisten raporttien julkisesta saatavuudesta, mutta komission sitä koskeva direktiiviehdotus on puutteellinen^{xxiv}.

14)Vastustavatko yritykset julkista maakohtaista raportointia?

Kaikki yritykset eivät suinkaan vastusta verotuksen läpinäkyvyyttä. Julkinen raportointi häittäisi vain veroja vältteleviä yrityksiä.

Joidenkin kyselyiden mukaan julkista maakohtaista veroraportointia tukee myös suuri osa liike-elämän edustajia. Esimerkiksi PwC:n vuonna 2014 julkistetun selvityksen mukaan 59 prosenttia kyselyn kattamien yritysten johtajista kannattaa julkista maakohtaista veroraportointivelvoitetta yritysten kansainväliseen verovälttelyyn puuttumiseksi^{xxv}.

Esimerkiksi suurin Suomessa toimivista sote-konserniyhtiöstä, Attendo Finland, jonka emoyhtiö on Ruotsissa, on ilmoittanut julkistavana maakohtaiset taloudelliset tunnuslukunsa vapaaehtoisesti^{xxvi}.

ⁱ Yle, 25.8.2014, Lääkärien holdingyhtiöt vieläkin suosittuja, <http://yle.fi/uutiset/3-7425702> (viitattu 25.4.2017)

ⁱⁱ Ks. aggressiivisen verosuunnittelun keinoista: Finnwatch, 2016, Jäävuorta mittaamassa, Arvioita monikansallisten yritysten aggressiivisen verosuunnittelun laajuudesta Suomessa, s. 5–8, saatavilla osoitteessa: <https://www.finnwatch.org/images/pdf/jaavuori.pdf>

ⁱⁱⁱ Ks. Reilu vero -yhdistyksen Kriteerit yrityksille, <https://www.reiluvero.fi/kriteerit-yrityksille/> (viitattu 10.5.2017)

^{iv} HE 142/2016 vp

^v Finnwatch, 2013, Ei tietoja, ei tuloja? Outotec, Attendo ja vastuullinen veronmaksu, saatavilla osoitteessa: http://www.finnwatch.org/images/pdf/ei_tietoja_Finnwatch.pdf; Keski-suomalainen, 2011, Veronmaksuhalu lopahti, Keski-suomalainen 17.11.2011; Yle, 13.4.2015, Terveystalon korkoja sittenkin Luxemburgiin, <http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/04/13/terveystalon-korkoja-sittenkinluxemburgiin> (viitattu 22.2.2017)

^{vi} Finnwatch, 2017, Jäävuorta mittaamassa, Arvioita monikansallisten yritysten aggressiivisen verosuunnittelun laajuudesta Suomessa, saatavilla osoitteessa: <https://www.finnwatch.org/images/pdf/jaavuori.pdf>

^{vii} Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/36/EU (CRD IV eli vakavaraisuusdirektiivi)

^{viii} Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/34/EU

^{ix} Verohallinto saa siis automaattisen verotietojen kautta maakohtaisia tietoja vain vuosittaiselta liikevaihdoltaan 750 miljoonan euron yrityksistä VML 14 d ja e §:ssä säädetyllä tavalla.

^x Oikeusministeriö, 2007, Säädossehdotusten vaikutusten arviointi, Ohjeet, saatavilla osoitteessa: http://oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/200706saadossehdotustenvaikutustenarviointi.ohjeet/Files/Saadossehdotusten_vaiikutusten_arviointi_Ohjeet.pdf

^{xi} Ks. esim. FACT Coalition, 2016, Investors at Risk by Lack of Corporate Tax Disclosures, saatavilla osoitteessa: <https://thefactcoalition.org/wp-content/uploads/2016/09/A-Taxing-Problem-for-Investors-FACT-SEC-CBCR-Report-Sept-2016-FINAL.pdf>

^{xii} Euroopan komissio, 2016, Commission staff working document, Impact Assessment, Assessing the potential for further transparency on income tax information, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016SC0117&from=EN> (viitattu 26.4.2017)

^{xiii} HM Revenue & Customs, 2015, Country-by-country reporting, saatavilla osoitteessa:

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/385161/ TIIN_2150.pdf

^{xiv} European Commission, PwC, 2014, General assessment of potential economic consequences of country-by-country reporting under CRD IV, saatavilla osoitteessa: http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/modern/141030-cbcr-report_en.pdf

^{xv} Ks. esim. C-131/01 *komissio v. Italia* (2003) ECR I-1659 ja C-389/05 *komissio v. Ranska* (2008) ECR I-5337

^{xvi} Ibid.

^{xvii} Ks. esim. C-204/90 *Bachmann* (1992) ECR I-249 ja C-300/90 *komissio v. Belgia* (1992) ECR I-305

^{xviii} Ks. C-250/95 *Futura Participations* (1997) ECR I-2471 ja C-131/01 *komissio v. Italia* (2003) ECR I-1659

^{xix} Ks. C-106/91 *Ramrath* (1992) ECR I-3351

^{xx} EUT on katsonut kielletyksi palvelukaupan esteeksi Alankomaissa asetetun kielto markkinoida rahoituspalveluita puhelimitse ilman vastaanottajan kirjallista suostumusta, koska kielto syrjimättömyydestä huolimatta (kielto koski sekä kotimaisia että toisista jäsenvaltioista peräisin olevia palvelun tarjoajia ja vastaanottajia) tosiasiallisesti vaikutti markkinoillepääsyyn Alankomaissa. EUT katsoi kuitenkin markkinointikiellon hyväksyttäväksi suhteellisuusperiaatteen

mukaiseksi rajoitukseksi kuluttajien suojaamiseksi aggressiiviselta markkinoinnilta sekä kansallisen rahoituspalvelusektorin hyvän maineen ylläpitämiseksi. C-384/93 *Alpine Investments* (1995) ECR I-1141

^{xxi} Ibid.

^{xxii} Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa, <http://alueuudistus.fi/documents/1477425/4663611/Hallituksen+esitys+eduskunnalle+laiksi+asiakkaan+valinnanvapaudesta+9.5.2017.pdf/bfd12515-f0e7-4888-a6d7-8f0835148321> (viitattu 9.5.2017)

^{xxiii} Ks. palvelujen vapaan liikkuvuuden osalta esim. C-55/94 *Gebhard* (1995) ECR I-4165, kohta 37.

^{xxiv} Ks. Finnwatch, 2017, Suositukset aggressiivisen verosuunnittelun torjumiseksi, s. 21, saatavilla osoitteessa: https://www.finnwatch.org/images/pdf/Verosuositukseset_final.pdf.

^{xxv} PwC (2013), 17th Annual Global CEO Survey: Tax strategy, corporate reputation and a changing international tax system, Building trust and growth, saatavilla osoitteessa:

https://www.pwc.be/en/publications/2014/ceo_suvey_building_trust_and_growth_final.pdf

^{xxvi} Attendo Suomen toimitusjohtaja Pertti Karjalainen valtiovarainministeriön järjestämässä keskustelutilaisuudessa sosiaali- ja terveysalan uudistusten verotuottovaikutuksista 10.3.2017